

Arbete med att stötta medlemmarna i arbetet för psykisk hälsa

Fredrik Lindencrona, PhD

fredrik.lindencrona@skl.se

Sverige – en unik konstruktion

Enhetsstat med stark autonomi för regioner och kommuner

Nationella ansvar

- Kriminalvård, Arbetsmarknad

Regional: ca 200.000 till 2.000.000 personer

- 21 autonoma regionala landsting
- Hälso – och sjukvård

Lokal: ca 4000-700.000 personer

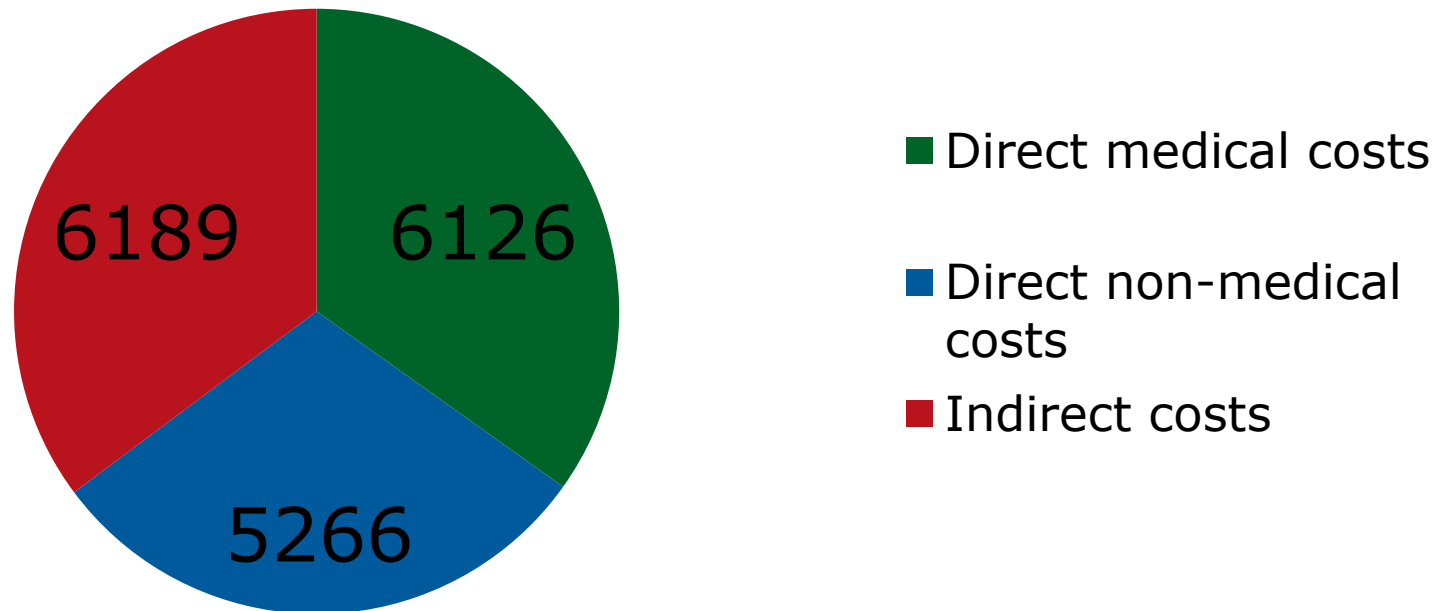
- 290 autonoma lokala kommuner
- Socialtjänst, Utbildning

Universell finansiering via skatter

Utförande ofta av privata, frivilliga och vinstdrivande verksamheter

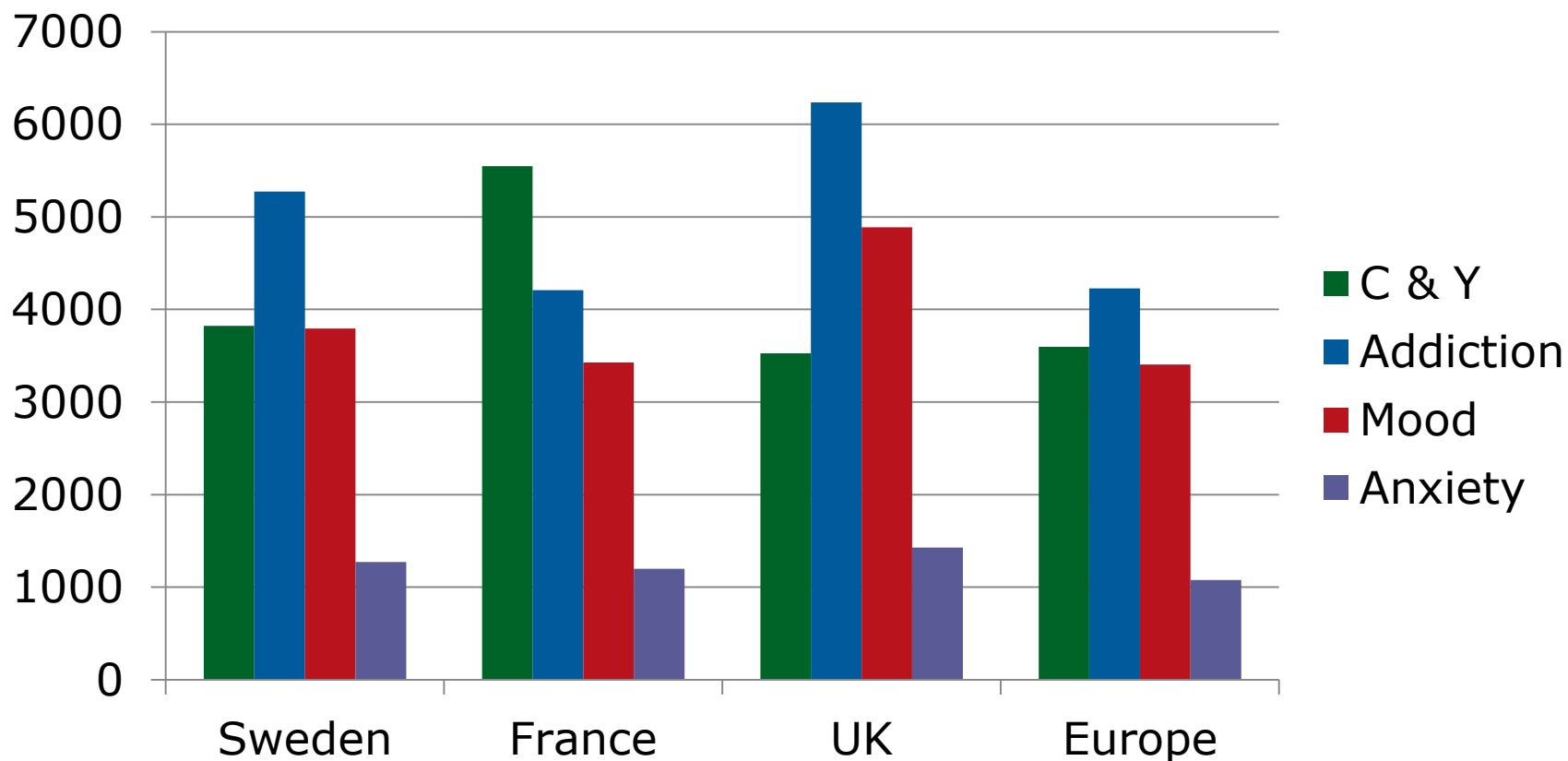
Årskostnader för "hjärnans sjukdomar" i Sverige – 17500M Euros/YEAR

17 sjukdomar

Gustavsson et.al. 2011 Cost of disorders of the brain in Europe 2010

Uppskattad kostnad per person m. sjukdomsgrupp (euros 2010)

Gustavsson et.al. 2011 Cost of disorders of the brain in Europe 2010

Zooma in på den nationella strategin

samordningsstrategin för psykisk hälsa
2012-2017

"Den dynamiska duon"
Nationella samordnare

Region
kommun

Anders Printz

Dr. Ing-Marie Wieselgren

Strategin och dess finansiering

\$150M/årligen 2012-2017

ung. 2-3% av sektorns
budget

\$100M/år till SKL

Strategins uppbyggnad

Stöd för innovation för att utveckla de bästa exemplen
(Urval av ledande exempel runt landet)

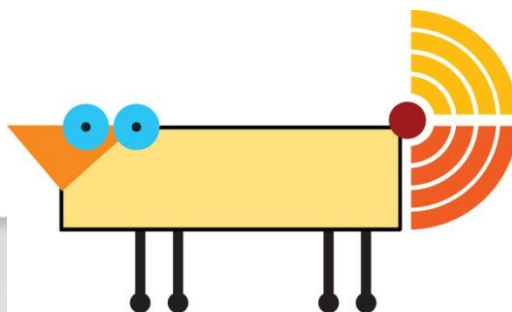
Spridning av best practice + Benchmarking
(Huvudgruppen av kommuner och landsting)

"Höja tröskeln" -
Prestationsbaserade ersättningar
(Alla regioner och kommuner)

Ca 80% of medlen

PSYNK – psykisk hälsa barn och unga - *Innan födsel upp till 25 år!*

- Del av överenskommelse mellan Socialdepartementet och SKL (PRIO-satsningen)
- Leds av Ing-Marie Wieselgren – ”Innovationsverkstad”
- 33,5 mkr/år, 2011-2014
- Avdelningsövergripande kansli med anställda på VO, JU, LA mm.
- 20-25 områden i ett mycket aktivt förbättringsarbete i 5 teman

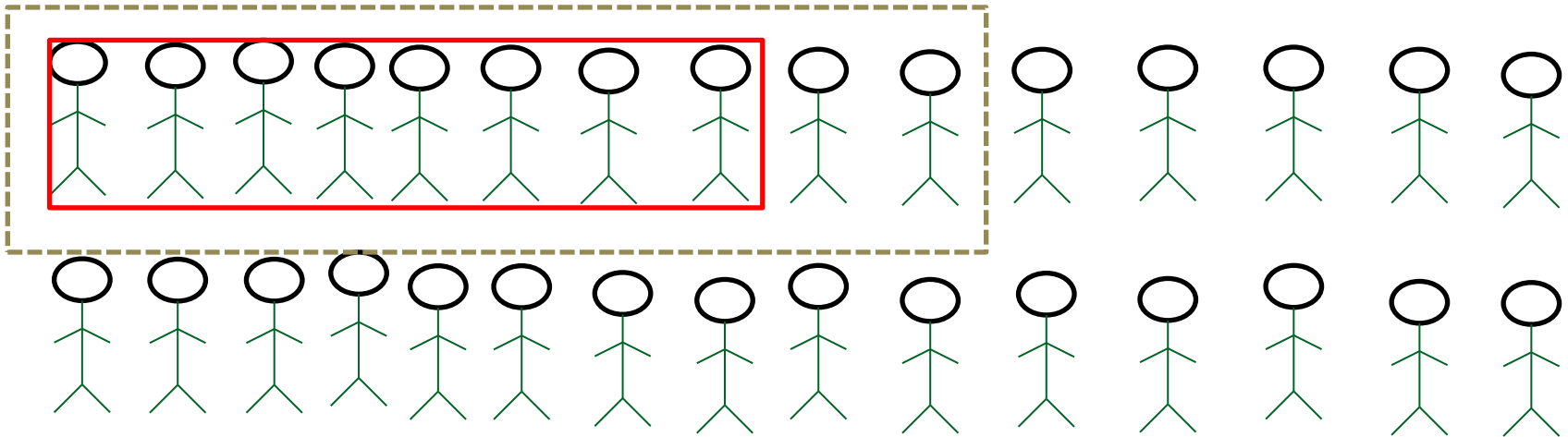

Förebyggande insatser är tidiga insatser!

- Forskningen om debutåldrar och utbredning visar idag att 75% av all psykisk ohälsa debuterar innan 25 års ålder
- Insatser som sker så tidigt som möjligt med syfte att förebygga eller i alla fall mildra effekterna av ett begynnande, övergående eller permanent problem för barn och unga och i förlängningen in i vuxenliv
- 2 aspekter:
 - tidigt i relation till barnets ålder
 - i ett tidigt skede av problemets utvecklingsförlopp
- Inbegriper frågor om upptäckt, bedömning och, om nödvändigt, åtgärd

Behövs gemensam ledning och styrning?

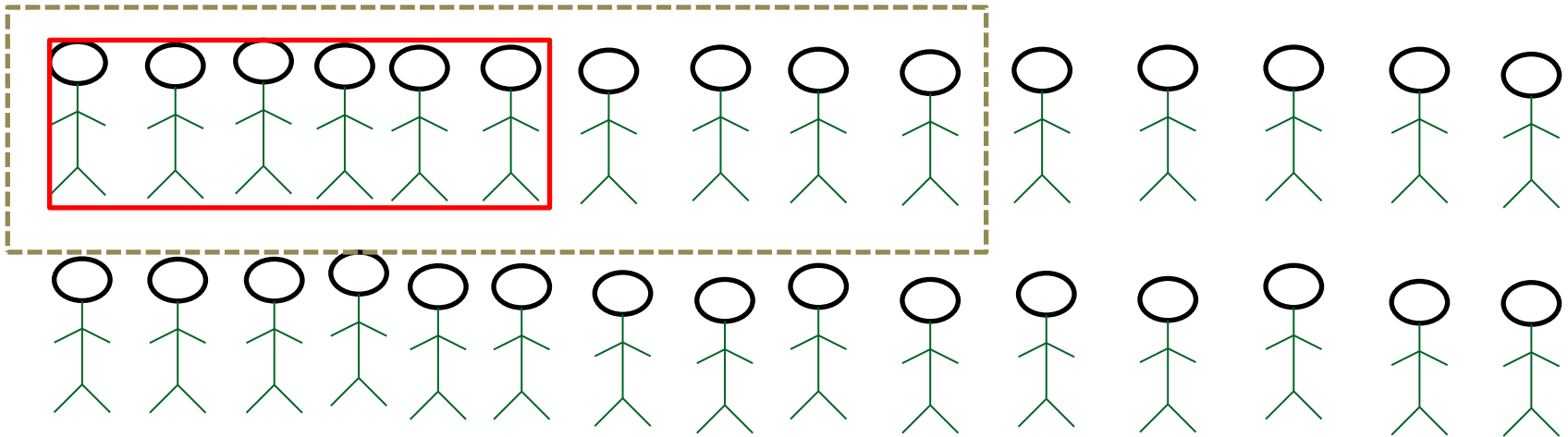
*Att bygga upp effektiv samverkan är så svårt att det bör undvikas
om det inte måste göras för att lösa upp uppgiften
(Huxham & Vangen, 2005)*

80% av de barn som upplever
problem med sin psykiska ohälsa
upplever skolproblem

Källa:

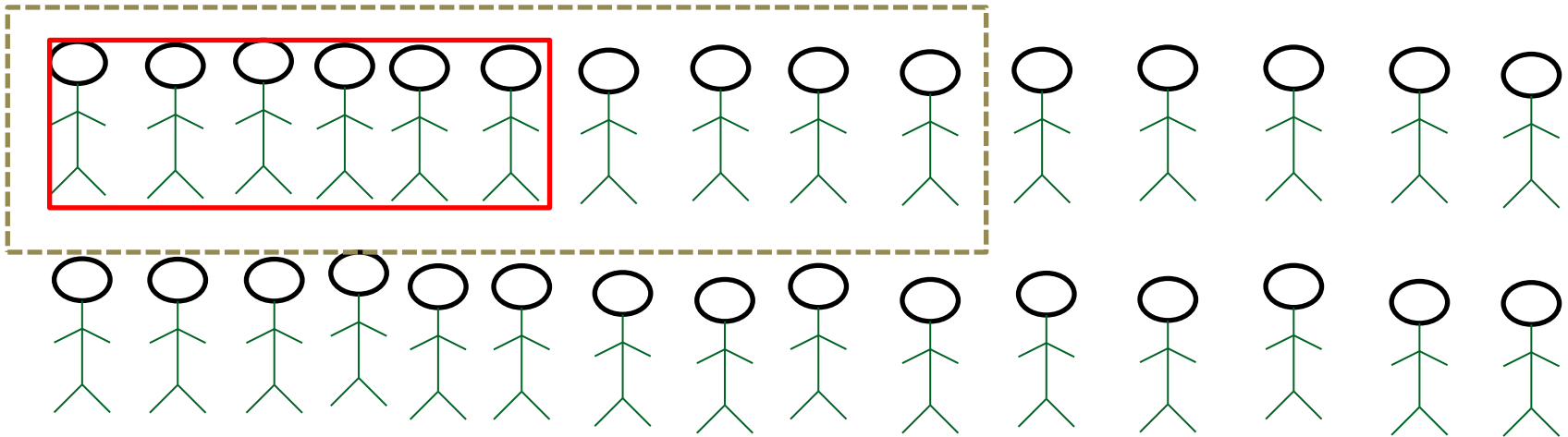
Nationella kartläggningen av barn och ungas psykiska hälsa (ÅK 6 och 9)

65% av de barn som upplever
problem med sin psykiska ohälsa
upplever familjeproblem

Källa:

Nationella kartläggningen av barn och ungas psykiska hälsa (ÅK 6 och 9)

65% av de barn som upplever
problem med sin psykiska ohälsa
upplever kamratproblem

Källa:

Nationella kartläggningen av barn och ungas psykiska hälsa (ÅK 6 och 9)

Allt talar för att svaret är ett tveklöst JA

1. Helhetssyn

2. Övervinna motstånd

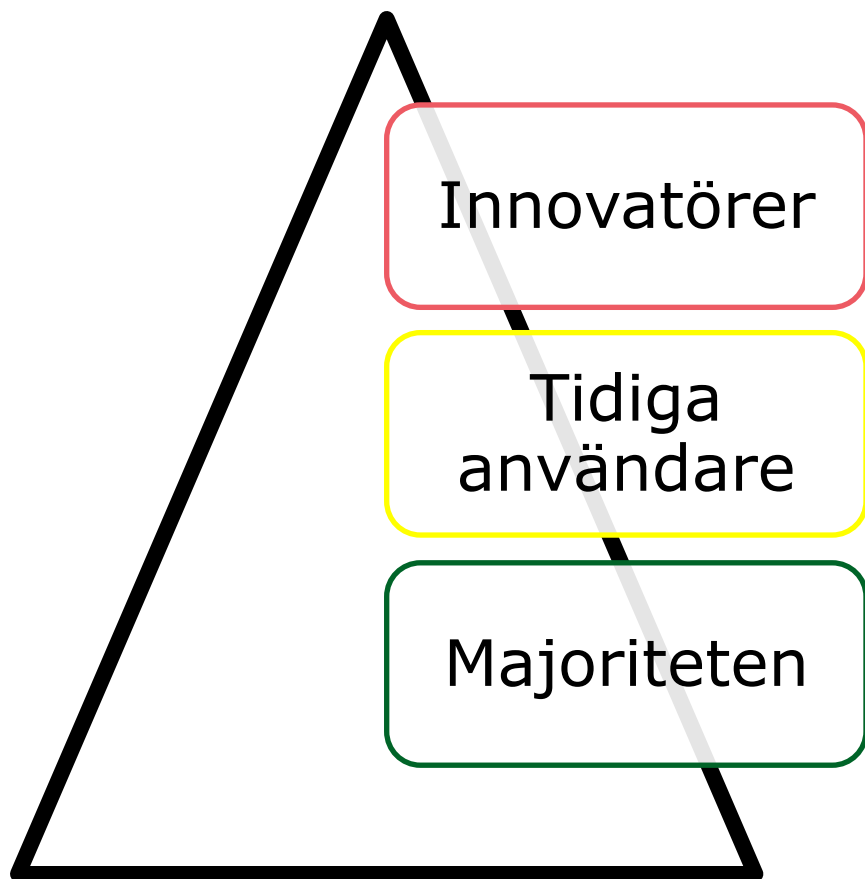
3. Förtydliga ansvar

4. Skapa förutsättningar för samordning

**5. Gemensamma resultat skapar
gemensamma incitament**

6. Kompetens för att kvalitetsutveckla

PSYNK´s strategi – differentierad

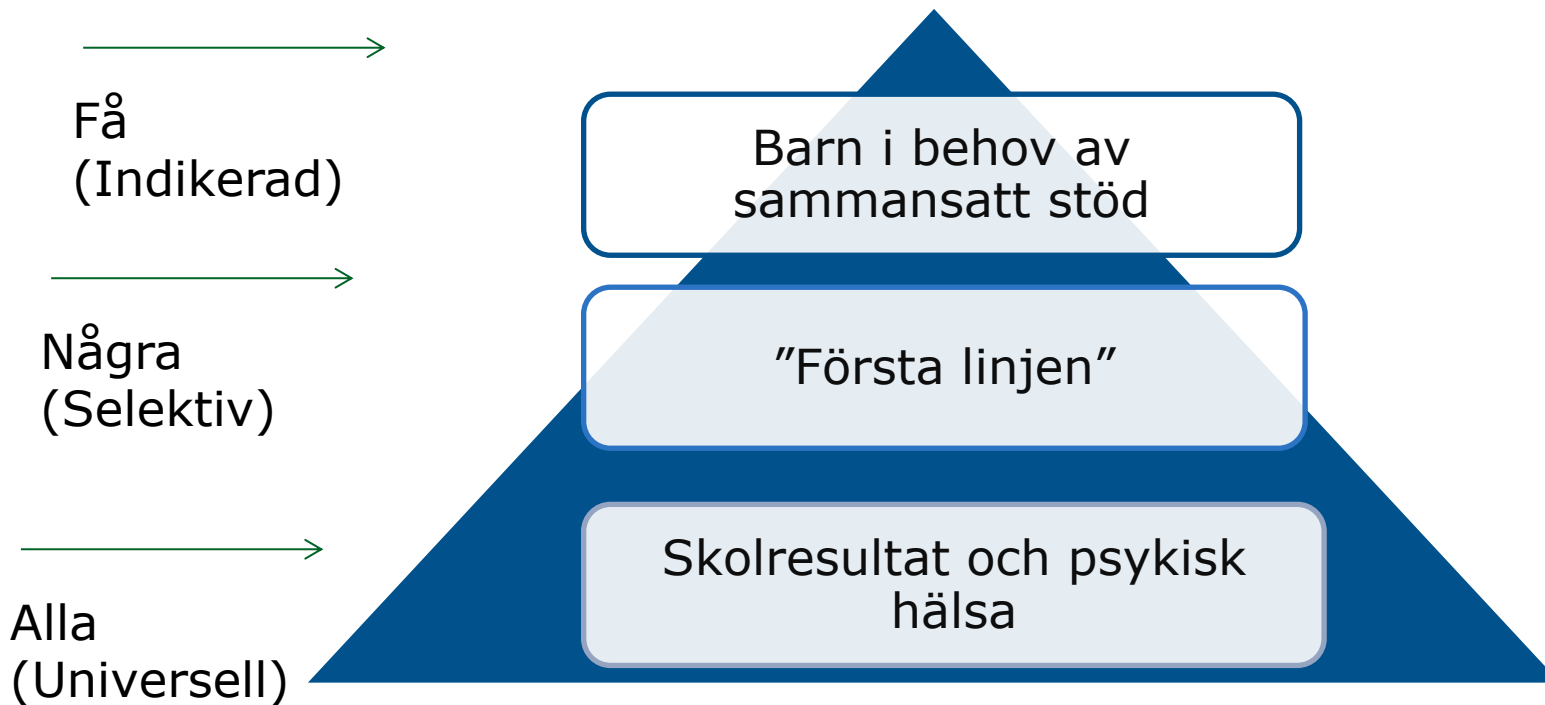

Tekniskt och ekonomiskt stöd
utifrån egen förmåga

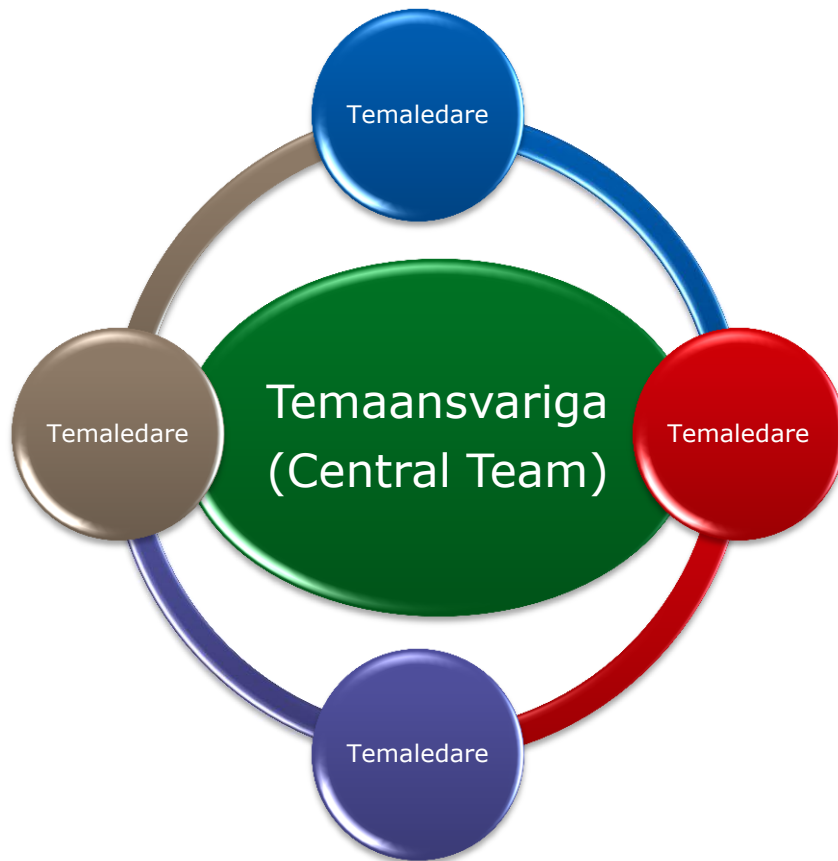
Avgörande kriterier:

- Politik och beslutsfattare aktivt medverkande
- Lovande och spridbara lösningar
- Vana av framgångsrik utveckling

PSYNK – specifika temaområden kan ses som olika nivåer av förebyggande

Stödmodell per aktivt tema

5-10 lokala/regionala tillsammans

- Kompetensutveckling
- Förfining och förtydligande
- Utvärdering

Teman delar resurser från det centrala teamet

- Kommunikatör
- Forskning- och förbättringsansvarig
- Jurist

Verktyg/guider

Befintliga

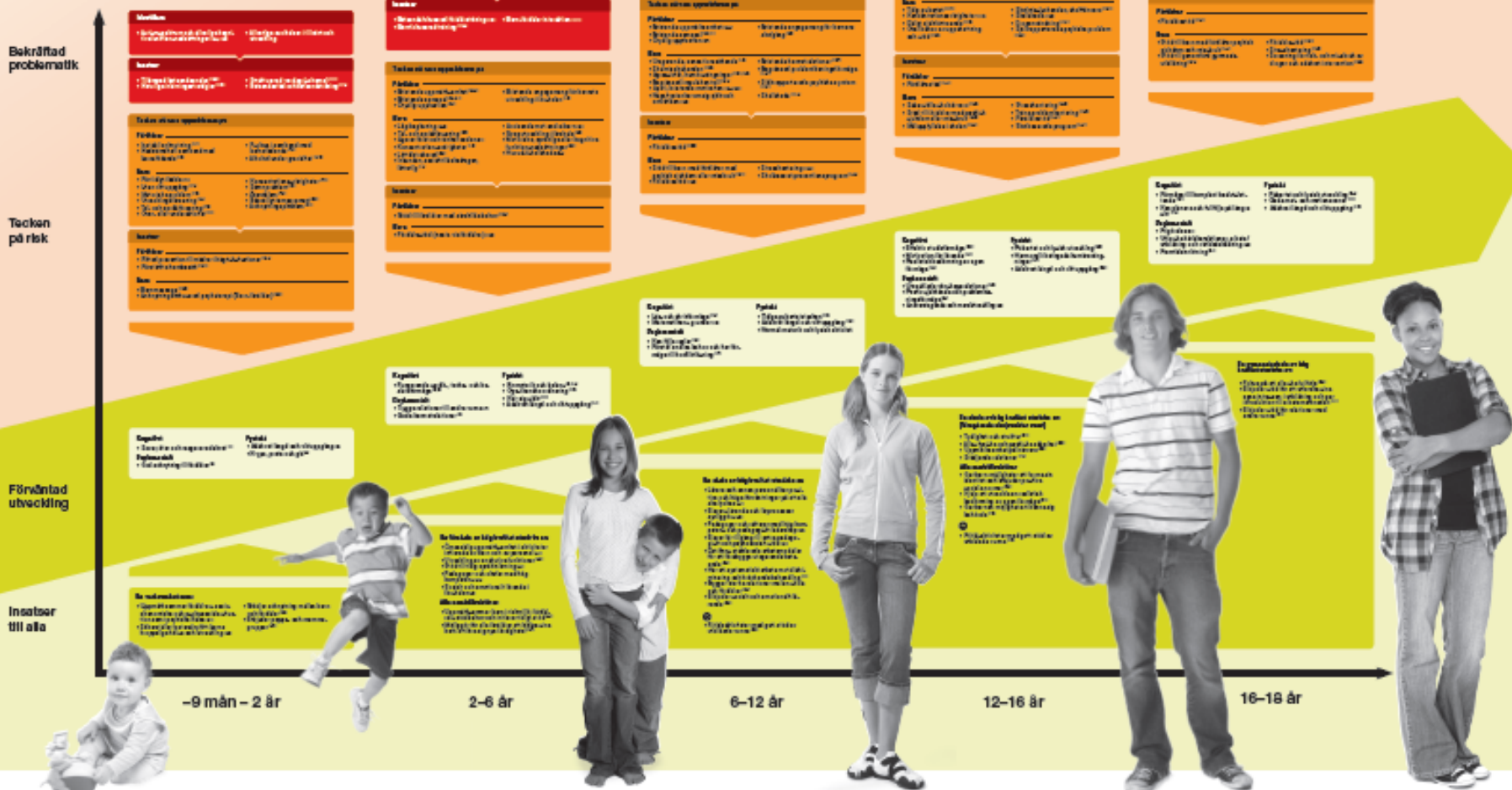
- Vänta inte! Guide för investeringar i tidiga insatser för barn och unga
- Värdet av en god uppväxt – sociala investeringar för framtidens välfärd
- Vänd dig hit!
- Vänd frånvaro till närvaro

På gång

- Utvärderingsguide
- Checklista för politiker och beslutsfattare
- Barnhälsoindex, Lennart Köhler

Barns utveckling

Frisk-/riskfaktorer och effektiva insatser

Frischkäse ^{100 g}

- Tjallingsvarer met bleekmiddel en ontsmettingsmiddel
- Tjallingsvarer met bleekmiddel en ontsmettingsmiddel
- Tjallingsvarer met bleekmiddel en ontsmettingsmiddel
- Tjallingsvarer met bleekmiddel en ontsmettingsmiddel
- Tjallingsvarer met bleekmiddel en ontsmettingsmiddel

Faktor

- Handelskataloge**
 • Describes most things sold with descriptive information
 • Usually not self-binding or self
 • Not a document but a collection of documents
Fachkataloge
 • For the professional or scientific community
 • For the general public

Tärnsjöart

- Fremde, die gar nicht zu mir gehören, kann ich nicht verstehen
- Ich bin nicht glücklich, wenn ich nicht mit mir selbst einverstanden bin
- Ich bin nicht glücklich, wenn ich nicht mit anderen einverstanden bin
- Ich bin nicht glücklich, wenn ich nicht mit mir selbst und mit anderen einverstanden bin
- Ich bin nicht glücklich, wenn ich nicht mit mir selbst und mit anderen einverstanden bin

Kunskapssammanställningens dimensioner

- **Förväntad utveckling**
 - Barn och unga utvecklas i mycket olika takt
 - Vissa tecken är angelägna att följa hos alla barn
 - För att kunna sätta in hjälp och stöd tidigt

Kunskapssammanställningens dimensioner

▪ Insatser till alla

- Vardagsmiljöer har en viktig roll i att stödja alla barn och unga
- För barn med särskilda insatser kan inte behovet av bra vardagsarenor överskattas

Kunskapssammanställningens dimensioner

- **Tecken att vara uppmärksam på**
 - Risktecken kan finnas hos barn, familj och i deras livsomständigheter
 - Kan vara långvariga eller kortvariga, breda eller specifika
 - De bör uppmärksammas tidigt och mötas med lämpliga insatser

Kunskapssammanställningens dimensioner

▪ **Bekräftad problematik**

- Diagnosticerbara problem – med en bred begreppsram
- Diagnoserna har placerats in i de åldrar där de brukar debutera
- Bedömningen av hur vanligt förekommande problemet är har anpassats till svenska förhållanden i samråd med experter
- Försiktighet har gällt så siffrorna är sannolikt i underkant

Barns utveckling

Frisk-/riskfaktorer och effektiva insatser

Bekräftad problematik

Tecken på risk

Förväntad utveckling

Insatser till nytta

HÄR VILL VI GÖRA MER

-9 mån - 2 år

2-6 år

6-12 år

12-16 år

16-18 år

Friskfaktorer ^{*****}

- Trygghet och förtroende i omgivningen
- Tillräckligt god och trygg föräldrabildning
- Möjligheter att utvärdera och utvärdera barns utveckling
- Goda förhållanden i familjen

Riskfaktorer ^{*****}

- Sociala faktorer
 - Överlevnad och tillgång till sociala nätverk
 - Brist på socialt stöd
 - Brist på socialt stöd och tillgång till sociala nätverk
- Psykiska faktorer
 - Psykiska och fysiska hälsoproblem
 - Föreläggande för sociala och fysiska hälsoproblem

Barnfaktorer ^{*****}

- Barnets utveckling och tillgång till sociala nätverk
- Barnets utveckling och tillgång till sociala nätverk
- Barnets utveckling och tillgång till sociala nätverk

Tänkvärld ^{*****}

- Barnets utveckling och tillgång till sociala nätverk
- Barnets utveckling och tillgång till sociala nätverk
- Barnets utveckling och tillgång till sociala nätverk

Psykisk hälsa
barn och unga

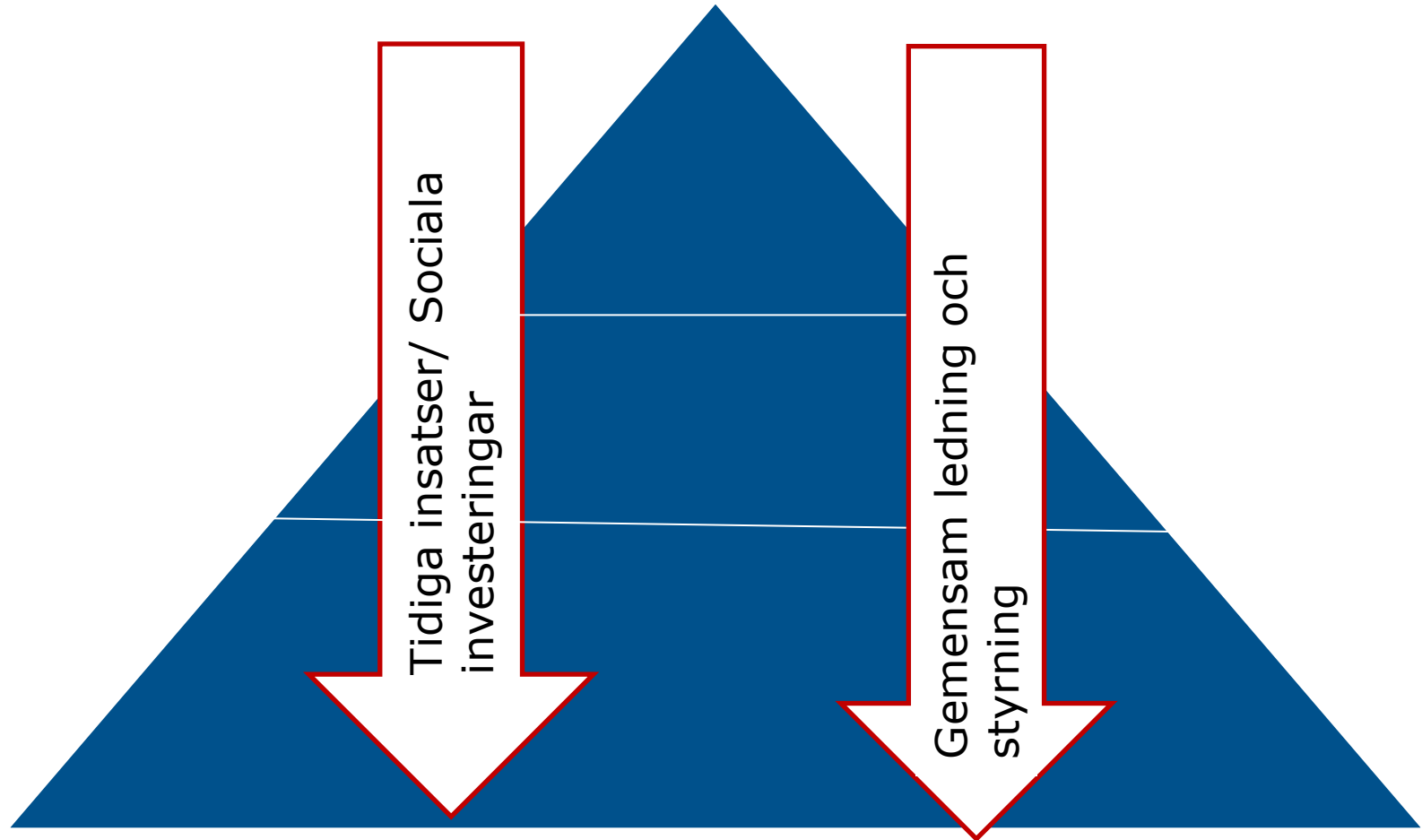

DET ÄR OFTA
HÄR VI HAMNAR!

Vänta Intel
för information
om insatser för barn
och unga

... och på
www.mh.se

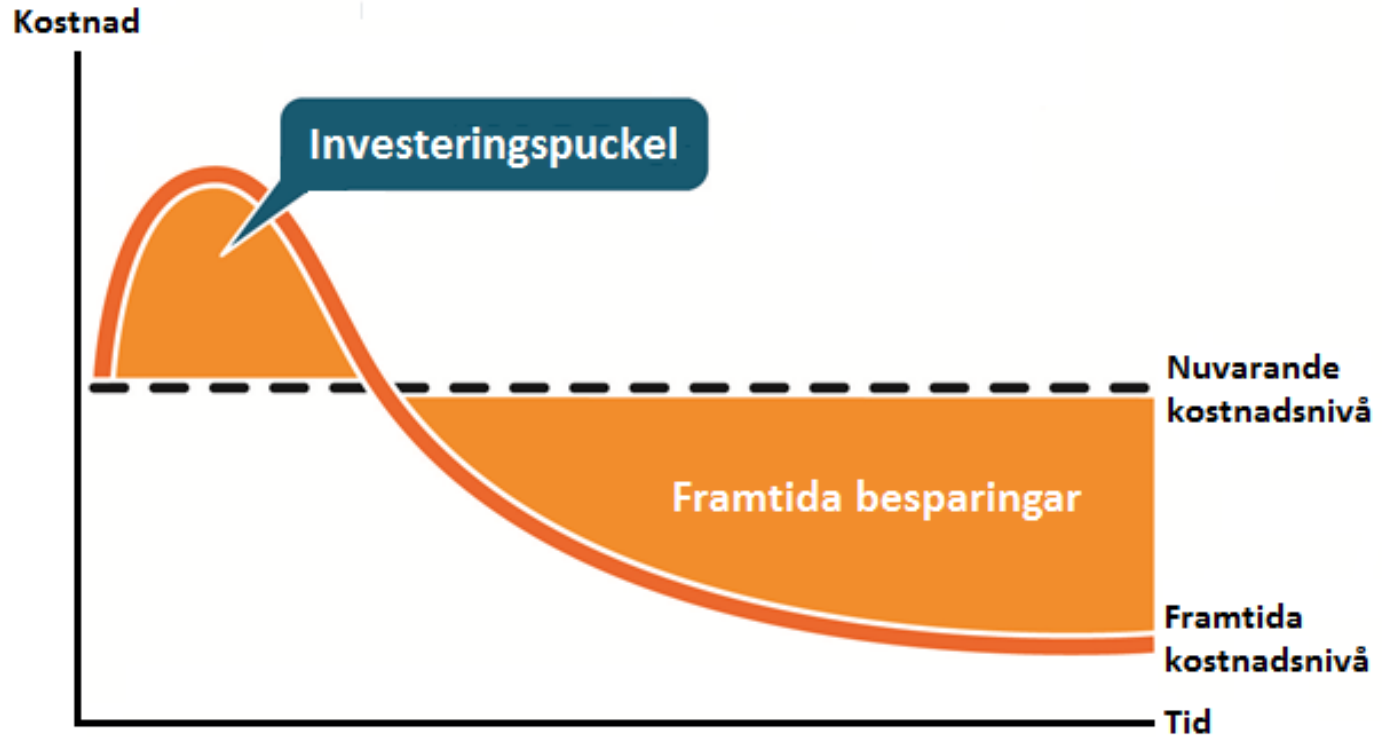
PSYNK – två ledning och styrningstema

Vad tror vi behövs för att lyckas?

- Gemensam vision kring det egna områdets barn och unga
- En utvecklad modell för det egna systemet och dess gemensamma ledning och styrning som kan realisera visionen
 1. Vad menar vi med gemensam ledning och styrning?
 2. Vilka samordningsuppdrag vilar på olika nivåer?
 3. Hur driver vi effektiv förbättring genom systemet?
 4. Skapar modellen ett mervärde? Hur säkras det?
- Att den gemensamma styr- och ledningsmodellen möjliggör ett fokus på utfall genom systematiskt datadrivet arbete med kvalitet och ständig förbättring

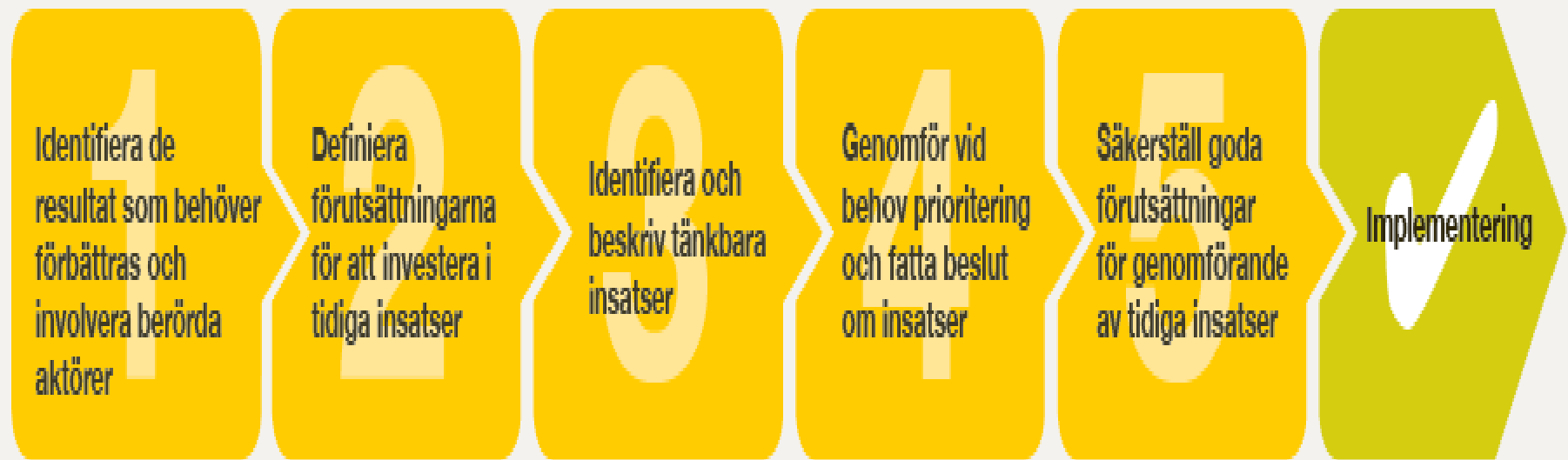
Investeringspuckel

Status – hösten 2013

- Tidiga insatser/sociala investeringar
 - Stötta Norrköpings återföringsmodell så att den blir spridningsbar
 - Stöd till Hedemora för att ta fram modell för ekonomiskt ansträngda kommuner
- Gemensam ledning och styrning
 - Vänersborg – GLS för att lyfta ett utsatt område
 - Gotland – GLS kring SIP
 - Jönköping – Jönköpings kommuns samverkansstruktur i relation till regionbildning

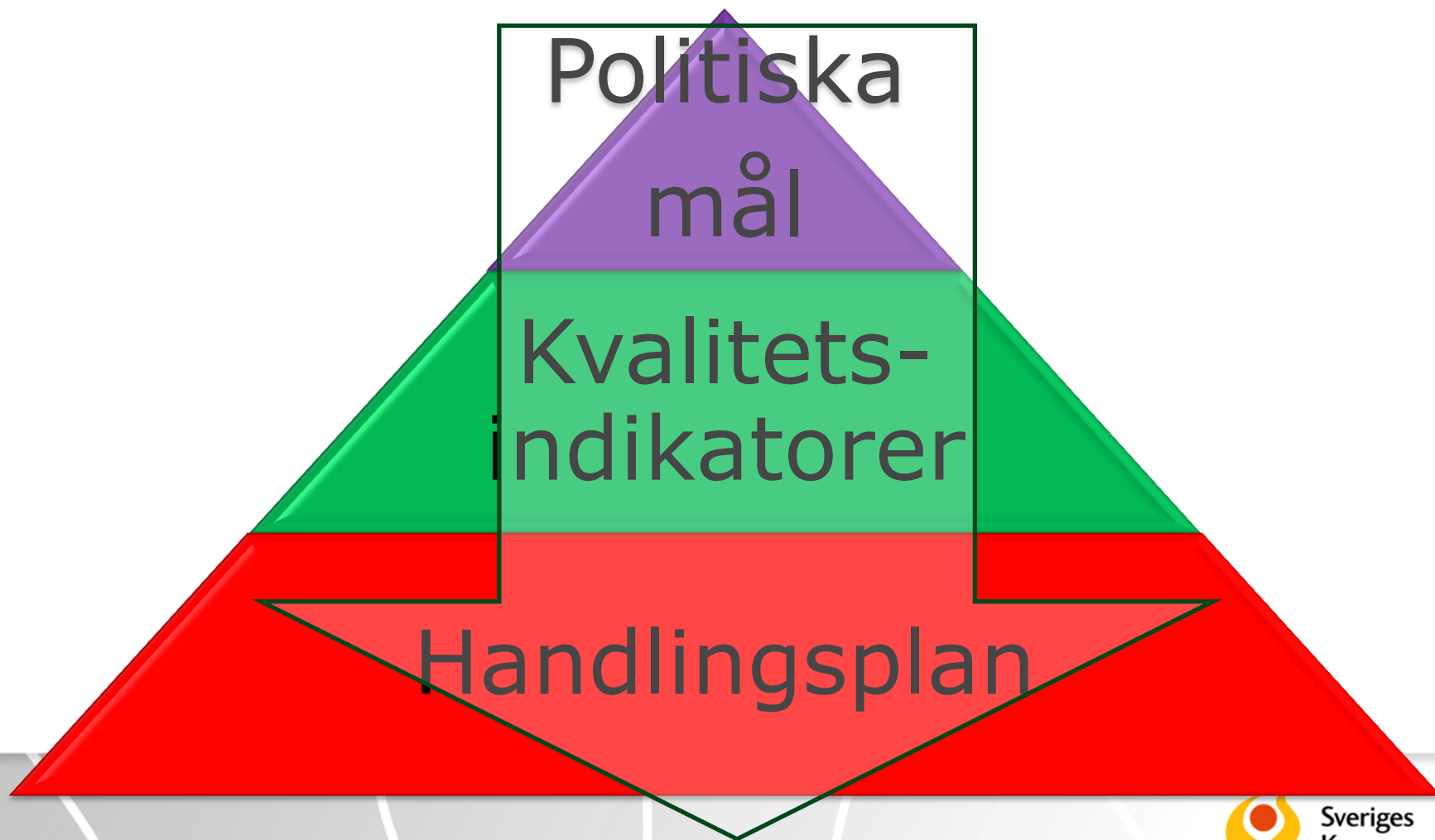
Sammanfattning. 5 steg för att investera i tidiga insatser för att förebygga psykisk ohälsa hos barn och unga

Gemensam ledning och styrning

Vi behöver datasmarta system!

Behovsanalys

- Psynk
 - www.politikerchecklistan.se
 - Barnhälsoindex
- Priofrågan - Bättre stöd till utsatta barn
 - Processtöd och nyckeltal

Checklista för politiker och beslutsfattare

TILL POLITIKERCHECKLISTAN

OM POLITIKERCHECKLISTAN

KONTAKT

Har vi de kompetenser som behövs?

- Kunna skapa en tydlig bild av behoven nu, på fem och tio års sikt (Volymer, hjälpbehov)
- Kunna få ständigt uppdaterade resultat på de viktigaste utfallen
- Veta vad som kan göras av var och en och vi tillsammans för att uppnå dessa resultat för alla barn
- Utveckla datasmarta system – med rätt data, för rätt nivå, Just-in-time som matchar de beslut som olika aktörer behöver fattar

Har vi de kompetenser som behövs?

- Göra socioekonomiska utvärderingar och skapa investeringsresurser samt testa andra resursfördelningssystem
- Identifiera kvalitets-/resultatutmaningar och översätta till en aktiv strategi för att hitta rätt metodik
- Utveckla en beställarkvalité som när den behövs kan vara samordnad mellan förvaltningar och sektorer
- Säkerställa framgångrik implementering av nya metoder
- Etablera och ständigt upprätthålla effektiva modeller för att driva förbättring

Operativ samordning: Hur fungerar det närmast barn och unga?

Systemens kvalité och förmåga - SQPM

Pilottest av frågeformulär till > 500 personal som mäter fyra faktorer som identifierar att ett insatssystem för barn och ungas psykiska hälsa fungerar väl:

- Förmåga att upptäcka; systemets förmåga att upptäcka/identifiera barn och unga som har problem med sin psykiska hälsa
- Kompetens att intervenera; hur kompetent systemet är i fråga om att hjälpa barn och familjer där psykisk ohälsa förekommer
- Remissvägar; hur remissvägar och processer fungerar mellan olika aktörer i systemet
- Stöd; det stöd man upplever från andra aktörer i systemet

Vilka resultat har vi hittills uppnått kring gemensam ledning och styrning?

Några resultat med direkt nytta och snar tillämpning för hela landet:

- Ett **ramverk** för kartläggning kring gemensam ledning och styrning har utvecklats
- Barnhälsoindex med **datasammanställningar** för samtliga Sveriges kommuner har tagits fram
- Checklista för politiker och beslutsfattare (www.politikerchecklistan.se)
- Filmer och andra stödmaterial som kan hjälpa områden på vägen med att utveckla GLS har tagits fram
- SQPM – ett instrument för att beskriva samverkanssystems kvalitet och funktion har utvecklats och testats på flera håll i Sverige

Lärdomar efter två år – Utmaningar

Förutsättningar och förberedelser

- Strukturella begränsningar ger starka motkrafter mot samverkan
- Det är svårt att etablera kontinuitet och stabilitet i samverkanssystemen
- Det är ett grannlaga arbete att etablera samverkan mellan en större huvudman och många mindre

Lärdomar efter två år – Strategier

Förutsättningar och förberedelser

- Den politiska nivån är central för att utveckla och säkerställa samverkanssystem
- Använd befintliga beslutsstrukturer och etablerade beslutsvägar för att säkerställa förankring och spridning
- Satsa på en genomtänkt modell med tydliga nivåer och relationer mellan nivåerna
- Förtydliga uppdrag och uppgift för respektive beslutsnivå

Lärdomar efter två år – Utmaningar

Genomförande

- Första steget i utveckling av samverkan kan innebära att konflikter och motsättningar blottläggs
- Det saknas ofta en adekvat hierarkisk organisering av samverkanssystemen med tydliga uppdrag och mandat för respektive beslutsnivå
- Utvecklad samverkan på en nivå leder inte direkt till bättre samverkan på andra nivåer

Lärdomar efter två år – Strategier

Genomförande

- Satsa på tre centrala stödformer:
 - att utveckla ett professionellt och aktivt processledarstöd för systemet
 - Träna och utveckla kontinuerligt systemet och deras olika nivåer
 - Satsa på utveckling av bra uppföljningssystem för olika beslutsnivåer
- Utveckla arbetsprocessen för att respektive nivå ska kunna arbeta effektivt med sina uppgifter och ansvar
- Utveckla gemensamma mål för alla att samlat bidra till
- Samsyn och gemensamt och ömsesidigt lärande och problemlösande är helt avgörande för att nya innovationer och arbetssätt ska kunna bli ”på riktigt”
- Lyft fram landvinningar men håll siktet på vad som är nästa steg

Lärdomar efter två år – Utmaningar

Kvalitet och förbättring

- Det finns en stor ovana att utveckla ett gemensamt effektivt förbättringsarbete med rätt metoder för uppföljning som ger rätt data för beslutsfattande
- För att samverkan ska kunna få effekt för brukarna måste också andra problem såsom kompetens, effektiva arbetsmetoder etc. byggas